

Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen lukuun 1

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lukuun 1 tehdyt määräysmuutokset, joiden mukaan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on jatkossa vapaaehtoinen, ovat näennäisiä. Espoon kaupungin mielestä perusteluonnoksen sisältö ei tue dokumentoinnin vähentämistä, vaan pikemminkin lisää paikallisen kirjaamisen tarvetta. Tämä on ristiriidassa lainsäätäjän alkuperäisen tavoitteen kanssa.

Jotta dokumentoinnin keventämisen tavoite voidaan aidosti saavuttaa, tulee perusteista poistaa merkittävä osa niistä kohdista, joissa varhaiskasvatuksen järjestäjälle asetetaan velvoite päättää ja tarkentaa asioita paikallisesti. Nykyisessä muodossaan perusteet ohjaavat järjestäjiä laatimaan yksityiskohtaisia paikallisia linjauksia, mikä ei vähennä hallinnollista kuormitusta.

Erityisesti perusteluonnoksen luvussa 1 on kuvattu useita asioita, jotka kuuluvat varhaiskasvatuksen järjestäjän operatiiviseen toimintaan ja johtamisjärjestelmään. Näiden sisällyttäminen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin hämärtää perusteiden roolia opettajan työtä ohjaavana asiakirjana. Paikallisista suunnitelmista luovuttaessa, tulee perusteiden rakenteessa tehdä selkeä ero palvelun tuottamisen rakenteiden ja pedagogista työtä ohjaavien osioiden välillä. Ilman tätä erottelua vaarana on, että asiakirjan käytettävyys pedagogisessa työssä heikkenee merkittävästi.

Epäselvyyttä aiheuttaa myös ko. asiakirjan nimi, koska perusteet itsessään ovat jo suunnitelma. Tämän asia olisi syytä muuttaa lainsäädännöstä alkaen.

Espoo toivoo, että Opetushallitus kannustaisi varhaiskasvatuksen perusteissa järjestäjiä laatimaan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, vaikka laki ei siihen enää velvoita. Paikallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta luopuminen kaikkia varhaiskasvatuksen järjestäjiä velvoittavana suunnitelmana heikentää lasten saamaa varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuutta Suomessa. Paikallista suunnittelua ja päättämistä, toiminnan arviointia sekä yhteistyötä esim. huoltajien ja hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa ohjataan uudistuksen myötä entistä tarkemmin. Toisin sanoen vaatimuksia ja vastuuta varhaiskasvatuksen järjestämisessä on järjestäjille enemmän kuin silloin, kun paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen oli velvoittavaa. Epäselväksi jää, millä tavalla varmistetaan, että paikallisessa suunnittelutyössä vaatimusten mukaan yhdessä ja osallistaen linjatut periaatteet ja toimintatavat jalkautuvat arjen käytäntöön ja lasten yhdenvertainen oikeus saada perusteiden mukaista laadukasta varhaiskasvatusta toteutuu. Perusteluonnoksen perusteella vastuunsa kantavien varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee nyt linjata, ohjata ja arvioida paikallista toimintaa lasten oikeuksien toteutumiseksi entistä laajemmin ja tarkemmin.

Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen luvuista 2-7

Espoon kaupungin mielestä luvuissa 2–7 tehdyt käsitteiden ja lauserakenteiden korjaukset parantavat perustetekstin luettavuutta ja ymmärrettävyyttä. Luvussa 3 paikallisesti päätettäviin asioihin tehty lisäys syrjinnän ehkäisystä sekä kiusaamiseen, väkivaltaan, syrjintään ja häirintään puuttumisesta ja toimenpiteiden toteutumisen seurannasta ovat hyviä lisäyksiä.

Luvussa 5 tehdyt korjaukset tekevät tekstistä helpommin luettavaa ja ne parantavat ymmärrettävyyttä. Luonnostekstissä painottuu onnistuneesti aiempaa enemmän tuen muotojen tarkastelu tuen tasojen sijaan. Erityisopettajan antama tuki -käsite on korvattu erityisopettajan

antama opetus -käsitteellä. Espoon kaupunki katsoo tämän olevan hyvä muutos, koska se on linjassa sekä varhaiskasvatuslain 15 c §:n kanssa että yhtenäistää käsitteistöä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Lain 35 § 2 momentin määräys aiheuttaa epäselvyyttä tuen toteuttamisen käytännöissä. Määräys, jonka mukaan lasten tai henkilöstön määrässä tulee huomioida jo yhden lapsen tehostetun tai erityisen tuen tarve ja rakenteellisten tuen muotojen suhde, johtaa tulkintaan, jossa jokaiselle tehostetun tai erityisen tuen tarpeessa olevalle lapselle tulisi automaattisesti kohdentaa rakenteellisia tukitoimia. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista, mikäli lapsen tuen tarpeeseen voidaan vastata pedagogisin ja hoidollisin tukimuodoin. Perustetekstissä rakenteelliset tukimuodot on kuvattu laajasti, sisältäen muun muassa henkilöstön erityispedagogisen osaamisen vahvistamisen, ryhmäkoon pienentämisen sekä henkilöstörakenteen muutokset. Tämän vuoksi perustetekstissä tulee selkeästi kuvata rakenteellisten tuen muotojen ja lain 35§ 2 momentin välinen suhde sekä niiden soveltamisen periaatteet. Tuen toteuttamisen kannalta on olennaista, että lain tulkinta mahdollistaa joustavan ja tarkoituksenmukaisen tuen järjestämisen lapsen yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Muita huomioita perusteluonnoksesta

Espoon kaupunki pitää hyvänä asiana, että lasten ja huoltajien osallisuuden huomiointia korostetaan perustetekstissä aiempaa enemmän.

Espoo pyytää, että perustetekstiin tehtyjen esimerkkien tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan uudelleen ja että ne lähtökohtaisesti poistetaan asiakirjasta. Kyse on valtakunnallisesta normista ja sisällön tulee pitäytyä sille kuuluvalla tasolla.

Espoon kaupunki haluaa tuoda esiin vakavan huolen lausuntopyyntöjen aikataulutuksesta, joka ei mahdollista asian käsittelyä esimerkiksi luottamushenkilöiden kanssa. Muutosten toimeenpano helpottuu huomattavasti, kun prosessiin on osallistuttu laaja-alaisesti jo varhaisessa vaiheessa. Tämä korostuu erityisesti suurissa organisaatioissa, joissa onnistunut muutos edellyttää eri monien toimijoiden sitoutumista ja yhteistä ymmärrystä. Lausuntopyyntöjen ajoittaminen koulujen loma-aikoihin heikentää osallisuutta entisestään.

Espoon kaupunki toivoo myös, että opetussuunnitelmien muutosmääräysten antamisessa huomioidaan paikallisen toimeenpanon kannalta suunnitelmallisuus ja vältetään sirpaleisuutta toimintavuoden aikana. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen muutosmääräysten viestinnässä toivomme selkeitä ja ennakoitavia kokonaisuuksia, joiden toimeenpanoon vaadittava aika suuressa organisaatiossa on otettu huomioon.